

часі. Вони охоплюють народжуваність, смертність і міграцію, які у взаємодії формують загальну демографічну ситуацію в країні. Аналіз цих процесів показує, що сучасні тенденції характеризуються зниженням народжуваності, збільшенням тривалості життя та посиленням процесів старіння населення, особливо у розвинених країнах. До того ж, демографічні процеси тісно пов'язані з рівнем соціально-економічного розвитку та якістю життя населення. Покращення умов життя сприяє зниженню смертності та підвищенню добробуту, тоді як економічні труднощі можуть негативно впливати на відтворення населення та посилювати міграційні процеси. Таким чином, демографічна ситуація є не лише наслідком розвитку суспільства, але й важливим чинником, що впливає на його подальший розвиток, тому потребує постійного аналізу та ефективного державного регулювання.

Список використаних джерел

1. «Державна служба статистики України. Офіційний вебсайт.» URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
2. «Офіційний вебсайт ООН з питань народонаселення.» URL: <https://population.un.org>
3. «Світова база даних Світового банку.» URL: <https://data.worldbank.org>
4. «Прогнози та демографічні дані ООН.» URL: <https://population.un.org/wpp>

Abstract: The paper examines the essence of demographic processes and their role in societal development. The main components of demography are analyzed, including birth rate, death rate, natural increase, and migration, as well as their relationship with the population's standard of living. Factors influencing demographic indicators are explored, and current demographic trends are identified, such as declining birth rates, increasing life expectancy, and population aging.

Keywords: demographic processes, birth rate, death rate, natural increase, migration, standard of living, demographic situation, population, socio-economic development.

УДК 334.722:336.1:332.1

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-92

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ФОП НА РОЗВИТОК ГРОМАД

Чебан Ю.Ю., канд. екон. наук, доцентка
Миколаївський національний аграрний університет
<https://orcid.org/0000-0002-8231-2918>

Анотація: Досліджено вплив діяльності фізичних осіб-підприємців на розвиток територіальних громад. Визначено основні напрями такого впливу, зокрема фіскальний, економічний, соціальний, організаційний та іміджевий.

Ключові слова: фізичні особи-підприємці, територіальні громади, місцеві бюджети, єдиний податок, розвиток громад.

Фізичні особи-підприємці (далі за текстом – ФОП) є важливою складовою розвитку національної економіки, оскільки сприяють задоволенню соціальних потреб, забезпечують розвиток малого бізнесу та формують значну частину

надходжень до бюджетів різних рівнів. У сільських громадах саме ФОП забезпечують левову частку інфраструктури. Завдяки відносно простим умовам реєстрації та ведення господарської діяльності ФОП відіграють важливу роль у розвитку підприємницької ініціативи, особливо у сфері торгівлі, соціальних послуг, транспорту. Зареєструвати ФОП може будь-який громадянин України, який досяг 16 років і має офіційно зареєстроване місце проживання. В умовах реформ децентралізації та розширення фіскальної автономії територіальних громад значно зросла роль місцевих податків і зборів як ключових джерел доходів місцевих бюджетів. Серед цих джерел особливо важливу роль відіграє єдиний податок, який сплачують суб'єкти господарювання, що працюють за спрощеною системою оподаткування, особливо ФОП. Цей механізм оподаткування став одним із центральних інструментів підтримки розвитку малого бізнесу, одночасно забезпечуючи стабільні фіскальні надходження до місцевих бюджетів.

Водночас, сучасні соціально-економічні трансформації, включаючи наслідки повномасштабної війни в Україні, демографічні зміни та структурні зрушення в підприємницькому середовищі, посилили необхідність переоцінки ролі ФОП та спрощеної системи оподаткування у забезпеченні фінансової стійкості територіальних громад. Це питання особливо актуальне для регіонів, які переживають значні соціально-економічні виклики, таких як Миколаївська область, де стійкість місцевої економіки значною мірою залежить від розвитку малого підприємництва та стабільності доходів місцевих бюджетів.

Фінансово-економічний вплив діяльності ФОП на розвиток сільських територіальних громад є суттєвим завдяки різним напрямам такого впливу та їх питомій вазі у формуванні економічних та соціальних благ кожної громади. За результатами нашого дослідження можемо виділити такі напрями впливу: фіскальний вплив; вплив на якість життя та зайнятість населення громад; вплив на розвиток економіки та підприємницького середовища громад; вплив на процедуру публічних закупівель; вплив на рівень соціальної відповідальності та громадської активності; іміджевий та антикризовий вплив. Фіскальний вплив виражається у наповненні місцевого бюджет кожної громади. Сплачені до місцевих бюджетів суми єдиного податку ФОП є індикатором економічної спроможності громади та її підтримки малого бізнесу. Ці кошти спрямовуються на задоволення соціально-економічних потреб жителів громади, зокрема спрямовуються на освіту, медицину, благоустрій, освітлення, укриття, соціальні програми. У найменших за площею та кількістю населення громадах саме ФОП формують основу стабільних надходжень.

У цьому контексті роль самозайнятості та дрібномасштабної підприємницької діяльності стає особливо важливою для розвитку сільських районів. ФОП забезпечують самозайнятість та створюють робочі місця саме в громаді. Діяльність ФОП стимулює розвиток торгівлі, послуг, переробки, агробізнесу, транспорту, а отже обіг грошових коштів залишається в межах громади. Завдяки діяльності ФОП жителі громади отримують доступ до товарів і послуг. Це є особливо важливим для малих за розміром громад. У сільських громадах Миколаївської області до 12% ФОП є учасниками публічних

закупівель. У сферах публічних закупівель харчування, послуг ремонту та перевезень питома вага ФОП за 2025 рік складає 38% [1]. Отже, громади отримують послуги і товари швидше, а бюджетні кошти залишаються в межах громади. ФОП швидко адаптуються до змін в економіці, оподаткуванні та соціально-побутового життя громади. Вони впроваджують нові формати послуг, цифрові рішення, доставку, онлайн-сервіси. Це є іміджевий та антикризовий вплив на розвиток громади. Більше 50% активних ФОП підтримують Збройні сили України, допомагають школам, лікарням, дитячим садам та жителям громади. Також долучаються до благоустрою громади, організації свят та заходів.

Отже, ФОП є не лише платниками податків, а й активними суб'єктами соціально-економічного розвитку територіальних громад, які формують дохідну частину бюджету, створюють робочі місця, забезпечують доступність товарів і послуг, беруть участь у публічних закупівлях та сприяють підвищенню якості життя населення. Вони є мультиплікатором розвитку територіальної громади, поєднуючи фіскальну, економічну, соціальну та інфраструктурну функції, що в сукупності забезпечує зростання бюджетної спроможності, підвищення якості життя населення та сталий розвиток громади.

Список використаних джерел

1. Clarity Hromada. URL: <https://clarity-project.info/hromada/rating?indicator=company-count®ion>.

Abstract: The impact of the activities of individual entrepreneurs on the development of territorial communities has been studied. The main areas of such impact have been identified, including fiscal, economic, social, organizational and image.

Keywords: individual entrepreneurs, territorial communities, local budgets, single tax, community development.